

Landsforeningen for
nuværende og tidligere anbragte

24 november 2015

Hørings svar til vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier – vejledning nr. 3 til serviceloven

TABUKA, Landsforening for nuværende og tidligere anbragte, takker for muligheden for at afgive høringssvar til vejledningen om særlig støtte til børn og unge og deres familier, vejledning nr. 3 til serviceloven.

Vejledningens værdimæssige udgangspunkt

TABUKA mener, at vejledningen bør have et klart, værdimæssigt udgangspunkt, og at det skal gennemsynde dens vurderinger og tolkninger. Vi oplever, at vejledningen til dels er formalistisk og uden en klar forståelse af, hvordan anbragte børn oplever anbringelsen, og af hvad der er vigtigt for at sikre et godt forløb for dem. Vi mener på den baggrund, at den bør gennemarbejdes ud fra de centrale værdier.

Vi mener, at vejledningen må bygge på en værdi om at fremme børnenes evne til at forstå, hvad der foregår, og til selv at manøvrere i deres liv. Den værdi savner vi flere steder i vejledningen, f.eks. i forbindelse med børnesamtalen og børnenes mulighed for at få indflydelse på, hvad der sker. En anden central værdi er stabile relationer for børnene. Den virker også relativt svag i vejledningen, f.eks. når forholdet til søskende og andre centrale personer fra familien ikke behandles tilstrækkelig grundigt. Retssikkerhed er også en stærk værdi, og det oplever vi i høj grad slår igennem i teksten, der har et formelt, juridisk fokus. Omsorg og kærlighed er for os også centrale værdier, men vi kigger langt efter dem i vejledningens tekst. Det er muligt, at der skyldes en antagelse om, at det nærmest automatisk opstår, hvis de formelle regler overholdes. Vi ved dog erfaringsmæssigt, at det ikke er tilfældet, kærlighed, varme og omsorg opstår ikke af sig selv, fordi man overholder regler for en anbringelse, det skal skabes ved åbent, aktivt og vedholdende at forholde sig til det.

Rammerne for børnesamtalen

Forståelsen af begrebet 'børnesamtalen' er stiv og begrænset i vejledningen. Der tales hele tiden om samtale*n*, en enkelt samtale, gennemført formelt som krævet men uden den *dialog* og den

TABUKA

Landsforeningen for
nuværende og tidligere anbragte

mulighed for at være i en egentlig kontakt, som barnet ønsker. Og som er en forudsætning for, at barnet kan åbne sig og indgå i en meningsfuld udveksling om dets situation og ønsker. Hele samtalebegrebet er i vejledningen præget af en formalisme, som børnene ikke kan bruge.

Vi ved som anbragte børn i høj grad, hvad sagsbehandleren betyder i vores liv. At hun er en vigtig magtfaktor, som kan definere centrale forhold og noget af det, der kommer meget tæt på os: hvor vi skal bo, om vi kan få hjælp, hvis vi har problemer, kontakten til vores familie osv. Vi ved, at det er meget vigtigt for os, at vi kan nå og komme ordentligt i forbindelse med sagsbehandleren, og at der er kontinuitet i forbindelsen. De meget store kontinuitetsproblemer i anbringelserne handler *også* om en utilstrækkelig og springende kontakt til sagsbehandleren. Derfor er rammen for denne kontakt så vigtig – og det ved anbragte børn. Hvis den er svag eller usikker, så øges anbragte børns oplevelse af at være prisgivet og magtesløs.

Vi husker alle situationer, hvor vi muligvis har talt med sagsbehandlere eller andre repræsentanter for kommunen ('kommunefolk'), men hvor vi bagefter ikke aner, hvad der er blevet talt om, eller faktisk om samtalen overhovedet har fundet sted. Det er resultatet af en for stiv tilgang til mødet med børnene og af, at der er alt for få møder og samtaler med barnet.

Børnene har behov for en løbende kontakt, herunder mulighed for at nå sagsbehandleren på telefon og mail. Det er ikke nok med 'en samtale' på få, fastlagte tidspunkter i et sagsforløb, samtaler der endda ofte holdes på kontoret i formelle former. Barnet bør informeres om, hvor det kan henvende sig, og det skal være muligt at nå sagsbehandleren uden at man skal gennem alverdens sluser, inden man måske kan få audiens. Der er brug for en fortløbende kontakt.

I den forbindelse skal man også skabe rum for, at der kan etableres den relation mellem barnet og sagsbehandleren, som børnene ønsker. Det er ikke en tæt, personlig relation, men så meget relation, så sagsbehandleren kender en og omvendt, og så man føler sig tryk ved hende. Som anbragt barn vil man også være rigtig glad for et kort til fødselsdag eller en opringning fra sagsbehandleren.

Det er uforståeligt for os, at vejledningen slet ikke åbner for en sådan tilgang til kontakten mellem sagsbehandlere og barnet, men at man bare taler om én samtale i fastlagte situationer, som endda fremstår som formel og stiv. Det er et dårligt signal til kommunerne, som legitimerer dårlige kulturer, som vi som anbragte børn slår os så hårdt på. Vejledningen bør udfordre den forståelse og den praksis, og man må tage konsekvensen af, hvordan anbragte børn oplever de formelle samtaler. Vi har brug for en helt anden, fortløbende kontakt og dialog med sagsbehandleren eller andre relevante 'kommunefolk' (f.eks. familieplejekonsulenter), en kontakt, som børnene i højere grad selv er med til at fastlægge.

TABUKA

Landsforeningen for
nuværende og tidligere anbragte

Nogle eksempler fra vejledningen kan uddybe vores pointer:

- Punkt 105 om samtalen med barnet ved tilsyn: Formålet angives at være at få indblik i barnets trivsel, få barnets eller den unges egen vurdering af situationen samt sikre, at formålet med anbringelsen opnås. Det lægger ikke op til en kontinuerlig kontakt, til omhu for relationer eller til en egentlig dialog. Der er heller ikke noget om, at barnet skal have telefonnummer/mail og en sikker kontaktmulighed til sagsbehandleren. Ydermere står der, at samtalen "så vidt muligt" skal afholdes uden tilstedeværelse af personer fra anbringelsesstedet. "Så vidt muligt" er ikke nok: vi har mange erfaringer for, at samtaler blev udhulet totalt, fordi plejeforældre eller pædagoger fik lov at være til stede.
- Punkt 317 opremser alle de situationer, hvor der skal holdes en samtale med barnet. Det fremstår hver gang som *én* samtale, fastlagt i tråd med formelle beslutninger. Det er godt, at barnet inddrages, når der sker noget vigtigt i sagen, men der åbnes ikke for, at kontakten og samtalerne kan fastlægges ud fra barnets behov, f.eks. hvis barnet er usikkert eller ønsker at bearbejde nogle forhold i anbringelsen eller i sit liv i øvrigt.
- Punkt 318 beskriver formålet med børnesamtalen: Det er, at kommunen får et førstehåndskendskab til barnet og fordi der kan gå væsentlige oplysninger tabt, hvis sagsbehandleren ikke selv taler med barnet. For det andet er det vigtigt, at der bliver "taget hensyn til barnets eller den unges egen opfattelse af situationen", så samtalen kan klarlægge barnets egen holdning til afgørelsen. Der er intet i denne formulering, der lægger op til en fortløbende dialog eller som åbner for, at barnet kan bede om møder, telefonisk eller på anden måde, f.eks. for at få hjælp til at forstå og bearbejde sin situation.
- I punkt 353 om samtalen med barnet ved en § 50-undersøgelse er der også en snæver og traditionel forståelse af samtalen med barnet. Det er snævert at "gennemføre en samtale i forbindelse med undersøgelsen". En kvalificeret undersøgelse vil ofte forudsætte, at sagsbehandleren har en bredere direkte kontakt til barnet og flere muligheder for at tale sammen og komme tættere på det. Det er også overordentlig vigtigt, at barnet gennem kontakten får mulighed for at forstå, hvad der foregår, kan få mulighed for at påvirke det og kan få hjælp til at bearbejde det.
- Punkt 628, der handler om at fastlægge samvær med forældre og familie, nævner også, at der skal "finde en samtale sted" med barnet om samværet. Igen virker det som en formalisme, som ikke giver barnet ordentlige muligheder for at fortælle, hvad det tænker og ønsker og for at være i en egentlig dialog med sagsbehandleren om det. Dermed forringes muligheden for, at barnet kan forstå og bearbejde det, der sker.

Indflydelse på beslutninger og forløb

Fra vores anbringelse har vi mange erfaringer med, at der er blevet handlet hen over hovedet på os, ofte på måder, der har været voldsomme og i nogle tilfælde direkte traumatiserende for os. Det er derfor meget vigtigt, at sagsbehandlingen og indsatsen lægges til rette, så børnene får mest muligt overblik over, hvad der sker, og indflydelse på det. Vi er klar over, at børnene

TABUKA

Landsforeningen for
nuværende og tidligere anbragte

ikke kan bestemme, hvad der skal ske, dels på grund af deres modenhed, dels på grund af den særlige situation, de er i. Men de skal informeres og have reel mulighed for at påvirke forholdene så meget, som det er muligt. Vejledningen skal afspejle, at sagsbehandlere, pædagoger og plejeforældre skal gøre sig så store anstrengelser som muligt for at inddrage børnene og give dem (med)indflydelse på, hvad der sker. Sideløbende med, at de gennem dialogen med børnene får mulighed for at forstå, hvad der sker og for at bearbejde det og komme overens med det.

Vi synes ikke, at vejledningen har dette fokus omkring inddragelse og indflydelse til børnene. Et par eksempler kan belyse det:

- Punkt 608 fastlægger procedurene omkring kommunens valg af anbringelsessted. Det nævnes, at "det er hensigtsmæssigt i forhold til at sikre et godt forløb, at barnets eller den unges ønsker søges tilgodeset, hvis ønskerne er i overensstemmelse med formålene med anbringelsen." Det er meget svage formuleringer, der ikke åbner for en reel indflydelse. "Hensigtsmæssig" er en uklar forpligtelse, der kan gradbøjes vilkårligt. En vurdering af "overensstemmelse med formålene" er også meget usikker. Der er heller intet i teksten, der lægger op til den dialog og det forløb sammen med barnet, der både vil kunne give et klart billede af barnets præferencer og en mulighed for, at det kan komme 'på plads' i forhold til valget af det sted, det skal leve sit liv.
- I samme punkt nævnes det også, at "det vil være relevant, at barnet eller den unge og forældrene som udgangspunkt besøger stedet, inden der træffes afgørelse om valg af anbringelsessted." Det er en hel utilstrækkelig formulering, som åbner for vilkårligheder i det for barnet helt centrale spørgsmål: kan jeg få lov at se det sted, jeg skal leve, og kan jeg få noget at skulle sige om det. Et eller flere besøg med barnet må være uomgængeligt, når anbringelsesstedet skal findes.
- Punkt 615 om børnenes og forældrenes indflydelse på valget af anbringelsessted beskriver lidt mere, hvad der er på spil for barnet, hvis det ikke inddrages, men i de konkrete anvisninger til kommunerne er det lige så uforpligtende. Det er "konstruktivt", at barnet og forældrene besøger anbringelsesstedet forinden, og det er "hensigtsmæssigt", at der er "tilvejebragt en fælles forståelse" af valget af anbringelsessted. Det er alt for svage og uforpligtende formuleringer. Men barnet skal endnu en gang "tilbydes en samtale" om valget.
- I punkt 663 fastlægges procedurene for en videreført anbringelse, og der nævnes det, at barnets unges holdning til videreførsel af anbringelsen skal fremgå af kommunens indstilling. Der er ikke krav om en børnesamtale og slet ikke om, at barnet skal inddrages og have indflydelse på en så vigtig beslutning.

Samvær og afbrydelse af samvær med søskende

Flere steder er vejledningens formuleringer om samvær med søskende svage. Søskende er ofte de eneste relationer, man kan have i hele sit liv, og de kan være en afgørende nøgle til det, der

TABUKA

Landsforeningen for
nuværende og tidligere anbragte

skete i ens (fælles) barndom. Derfor er det meget vigtigt, at der arbejdes på at bevare relationerne mellem søskende. Vi synes, at vejledningen nogle steder er for svag om dette.

Punkt 640 og fremdragelsen af Ankestyrelsens principafgørelse 124-13 redegør godt for betydningen af at opretholde kontakten til søskende og for, at en regulering eller afbrydelse af samvær skal begrænses til netop de familiemedlemmer, som det er rettet imod. Det må ikke utilsigtet medføre, at andre familiemedlemmer – herunder søskende – afskæres.

Denne konklusion bør nævnes eksplicit i punkt 628, der beskriver en række forhold omkring retten til samvær og kontakt med forældre og netværk. Men uanset den store betydning, søskende har, så nævnes de stort set ikke. I punkt 634 og 635 om regulering af samværet og afbrydelse af forbindelsen med forældrene nævnes søskende slet ikke, selvom en afbrydelse af forbindelsen til forældrene også i mange tilfælde indebærer en afbrydelse af forbindelsen til søskende. Det må ikke ske som en 'sideeffekt' af handlingen ift. forældrene, det bør afhænge af en selvstændig og grundig overvejelse. Derfor bør der eksplicit gøres opmærksom på det i punkt 634 og 635, så man bliver nødt til at indtænke dette aspekt i afgørelsen.

Sagsakter skal bevares

Vejledningen nævner slet intet om, at kommunerne skal sikre, at sagsakterne i børnesagerne bevares, og at de senere skal være tilgængelige for de mennesker, der har været anbragt eller har fået en anden indsats efter serviceloven. Vi ved af erfaring, at mange kommuner og anbringelsessteder har sjustet voldsomt med at bevare sagsakterne, så det i dag snarere er en undtagelse end reglen, at man som voksen, tidligere anbragt kan få dem.

For mennesker, der har været anbragt i barndommen eller på anden måde været i kontakt med det sociale system, kan det være af meget stor betydning senere i livet at få sine sagsakter for at se, hvad der faktisk skete. Ofte har man meget hullede minder om sin barndom og om anbringelsen/indsatsen, og man kan have et stort behov for at få mere klarhed, så man kan få mulighed for at bearbejde det, der er sket. Derfor skal kommunerne bevare sagsakterne og sikre, at de er tilgængelige for de berørte, når de når frem til at ville se dem.

Vejledningen bør oplyse kommunerne om, hvordan reglerne om opbevaring af sagsakter er, og den bør tydeliggøre, hvor vigtigt det er for de berørte mennesker, at sagsakterne bevares sikkert, så de kan få deres akter udleveret, når de har behov for at se og bearbejde den information om deres liv, de indeholder.

Med venlig hilsen

TABUKA

Landsforeningen for
nuværende og tidligere anbragte

Bente Nielsen

Formand for TABUKA, Landsforeningen for nuværende og tidligere anbragte